

CLIL

KONFERENČNÍ BROŽURA

CONFERENCE BROCHURE

**CLIL – integrovaná výuka cizího jazyka
a odborného předmětu na 2. stupni
základní školy a v nižších ročnících
víceletého gymnázia**

**CLIL – Integrated Instruction Of Foreign
Language and Subject Content**

Národní ústav pro vzdělávání

British Council

Goethe Institut

2012

15. – 16. 11. 2012 GOETHE INSTITUT PRAHA

Obsah | Content

1. Předmluvy Forewords	2
2. Často kladené dotazy ke CLILu CLIL FAQ	6
3. Konferenční příspěvky Conference annotations	12
3.A. Integrovaná výuka obecně Integrated learning and teaching in general	12
3.B. Zkušenosti CLIL škol CLIL schools' experiences	14
3.C. České CLIL školy a výzkum Czech CLIL schools and research	15
3.D. CLIL dílny v anglickém, francouzském a německém jazyce CLIL workshops in English, French and German	16

1. Předmluvy

It gives me great pleasure to welcome all the delegates to this conference and I hope that the next few days will provide stimulating discussions leading to new ideas and contacts which will take the topic of CLIL forward.

I have been privileged to observe lessons in many different contexts and I vividly recall watching two teachers delivering the same material based on an article about population growth and migration. One teacher tackled this as a language class and the students had an interesting class and took away a list of new vocabulary to learn. However, the second teacher immediately engaged the students in the issues of migration and population growth with visuals and statistics. By the end of the lesson the students were using the new vocabulary and language structures which the previous class has simply rehearsed. The second class also knew more about migration, their learning had been deeper and richer as a result of the CLIL approach.

CLIL is now established as a highly effective approach to teaching language when the resources, conditions and attitudes are in place which support the methodology. It is not a simple thing to get right, however, and therefore conferences such as this are invaluable to share best practice and to provide support for those in the field.

It is particularly pleasing that the National Institute of Education in the Czech Republic are so active in the area of CLIL and we at the British Council are proud to have supported and been associated with this work since the outset. I am also pleased that the Goethe Institute is a partner in the event as CLIL lends itself to the development of multilingual teaching. CLIL, employed judiciously by trained teachers and supportive school management will produce the bi-lin-

gual and multi-lingual, culturally aware graduates which are needed in today's world. The challenge is to ensure these conditions are in place.

I wish you a productive conference and a pleasant stay in Prague.

Steve Oxley | Director, Czech Republic
British Council | Bredovský dvůr | Politických vězňů 13 | 110 00 Prague 1 | Czech Republic

Sehr geehrte Damen und Herren,

es ist mir eine große Freude, Sie zu der ersten gemeinschaftlichen CLIL-Konferenz von British Council, NUV (Národní ústav pro vzdělávání) und Goethe-Institut in Prag willkommen heißen zu dürfen.

Sie treffen sich nicht nur, um mehr über das soeben erschienene Handbuch „CLIL in der Tschechischen Republik“ zu erfahren und sich zu informieren. Sie erhalten auch die Gelegenheit, Unterrichtserfahrungen mit der innovativen CLIL-Methode aus 1. Hand zu erhalten, ihre Eindrücke zu teilen und in den wissenschaftlichen Diskurs zu diesem großen Thema der europäischen Didaktik einzutauchen. Ich begrüße Ihr persönliches Engagement und Ihre Bereitschaft, sich über enge curriculare Grenzen hinaus auszutauschen.

Moderne Methoden des Fremdsprachunterrichts sind ein Kerngebiet, in dem das Goethe-Institut auf besonders reiche Erfahrungen der Vermittlung zurückgreifen kann. In den letzten Jahren hat sich die Expertise im Bildungsbereich ausgeweitet und inzwischen gehört auch die Kooperation mit Sachfachlehrern zu den von uns wahrgenommenen Aufgaben im Weiterbildungsbereich.

Das Goethe-Institut Prag hat die Entwicklung des Handbuchs CLIL für die Tschechische Republik gefördert und unterstützt die zweitägige Konferenz zum Thema CLIL mit verschiedenen Fremdsprachen am 15. und 16.11. 2012 in Prag.

Ich wünsche Ihnen eine anregende Konferenz mit Hinweisen zur europäischen bildungspolitischen Entwicklung, mit Anregungen und Impulsen, die Sie an Ihren Schulen in der Tschechischen Republik umsetzen und weiterführen!

Heinrich Blömeke | **Institutsleiter, Tschechische Republik**
Goethe Institut | Masarykovo nabreží 224/32 | 110 00 Prag 1 | Tschechische Republik

Vážení účastníci konference,

šířením integrované výuky typu CLIL se zasazujeme o moderní způsob vyučování, které staví na přirozeném propojování vzdělávacích oborů s cizími jazyky, a které je nedílnou součástí každodenní výuky ve škole 21. století. Stejně jako mnoho jiných evropských zemí i vzdělávání v České republice naplňuje požadavky pro rozvoj vícejazyčnosti deklarovanými Evropskou unií a Radou Evropy. Každá škola zanesením CLIL do svého školního vzdělávacího programu významným způsobem přispívá k naplňování kurikulární reformy.

Národní ústav pro vzdělávání se touto problematikou dlouhodobě zabývá. V r. 2007 vydává pro učitele 1. stupně základní školy publikaci *Cizí jazyky napříč předměty 1. stupně ZŠ*, v následujících letech vydává tituly *Seznamte se s CLILem* nebo *CLIL ve výuce*, publikaci určenou zejména středním odborným školám. Kontinuálně publikuje články prostřednictvím Metodického portálu www.rvp.cz a nabízí učitelům e-learningový kurz TKT CLIL Essentials z dílny Britské rady.

Tato v pořadí již 3. mezinárodní CLIL konference seznamuje širší veřejnost s obsahem právě vydané publikace *Cizí jazyky napříč předměty 2. st. ZŠ* a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. CD příručka pro učitele a vzdělavatele je vhodným průvodcem při plánování, realizaci i hodnocení CLIL výuky na jakékoliv škole. Obsahuje praktické rady a návody, jak motivovat žáky, učitele i rodiče pro CLIL. Tím, že publikace přináší integraci anglického, německého a francouzského jazyka s bezmála 10 vzdělávacími oblastmi/vyučovacími předměty, může být zajímavou inspirací pro každého učitele neязыkového předmětu.

Věřím, že setkání s CLIL školami a jejich učiteli na dnešní konferenci pro Vás bude přínosem.

Václav Hořejší | **ředitel, Česká republika**
Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků | Weilova 1271/6 | 102 00 Praha 10 | Česká republika

2. Často kladené dotazy ke CLILu | CLIL FAQ

Přinášíme odpovědi na nejčastěji kladené dotazy učitelů z praxe.

Co to je integrovaná výuka typu CLIL?

CLIL se v České republice legislativně odlišuje od bilingvního vzdělávání v základním a středním vzdělávání. Ve školách je realizován v různé míře a ve dvou základních formách. Buď je zapojován v cizojazyčné výuce, do které učitel integruje nejazykový obsah, nebo je CLIL realizován v nejazykové výuce, ve které jsou sledovány zejména dva základní cíle – jazykový a obsahový. Obvykle je dosazován třetí cíl, jenž definuje, které dovednosti a strategie budou rozvíjeny a jakým způsobem. Používání jazyka jako nástroje pro výuku obsahu, nikoli jazyka samotného, představuje nové paradigma ve vzdělávání.

Jak může škola zabudovat CLIL do svých osnov?

CLIL má potenciál přinést změny a inovace do vzdělávacího systému. Jeho základní charakteristiky jsou plně v souladu s novými kurikulárními dokumenty a vycházejí z požadavků koncepčních vzdělávacích dokumentů Rady Evropy a Evropské unie. Základním atributem CLILu je jeho integrační prvek. Do školního vzdělávacího programu bývá CLIL nejčastěji implementován ve třech základních podobách, existují i další varianty, reflektující daný vzdělávací kontext. Buď je jím tzv. soft CLIL, pokud je realizován učitelem cizího jazyka, nebo tzv. hard CLIL, v případě, že je zakomponován do hodin odborného předmětu a realizován učitelem nejazykového předmětu. Jestliže škola s CLILEM začíná, integruje cizí jazyk do nejazykových hodin v menší míře, a proto využívá např. jazykových sprch nebo instrukcí v cizím jazyce. I tato třetí podoba je patřičně zanesena ve školním kurikulu. Varianty tří základních podob CLILu v ŠVP pak reflektují zejména způsob, jakým je výuka CLILEM organizována, jde např. o tematický CLIL, modulární či projektový CLIL aj.

Jaké metody se v CLIL výuce využívají?

Metodologie CLILu je souborem aktivních komunikativních metod orientovaných na žáka. Pedagogický konstruktivismus přináší do CLILu důraz na aktivní zapojení žáků, na postupné konstruování poznatků v myslí žáka místo předávání hotových a úplných informací. Metody kritického myšlení nabízejí elegantní nástroj, jak pracovat s kulturními rozdíly, a vzhledem k tomu, že obecná dovednost pracovat

s textem je využitelná ve všech jazycích, mohou žákům pomoci efektivněji se orientovat v cizojazyčných textech. Problémové vyučování vytváří přirozený prostor pro spolupráci a komunikaci, které jsou jedním z klíčových prvků CLIL.

Jak se má připravit učitel na výuku CLILu?

Učitel by se měl při plánování CLILu soustředit na 4 oblasti CLILu – angl. 4 C's. Čtyři C reprezentují Content čili obsah, Communication čili komunikaci, Cognition čili poznávání a Culture čili kulturu. Tyto oblasti tvoří rámec, jenž určuje, jakým způsobem budou ve výuce zprostředkovány znalosti, dovednosti a porozumění obsahu, jak bude využit jazyk, které myšlenkové procesy budou probíhat a s jakými kulturními aspekty se žáci seznámí (Do Coyle, 2006). Právě Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů umožní učiteli snáze určit a korigovat kognitivní náročnost, může také sloužit jako souhrn pojmů, které žák musí znát, aby porozuměl různým pokynům na dané kognitivní úrovni. V CLIL hodině by se měly postupy a učební materiály zvolit tak, aby se střídaly různé typy jazykových dovedností (produktivní a receptivní, psané i mluvené slovo). Pro realizaci CLIL hodin by měly být připraveny takové strategie, které žákům pomohou zvládnout jazykovou nebo kognitivní náročnost jednotlivých fází hodiny (scaffolding). Pedagogické zásady pro efektivní integrovanou výuku je možné formulovat jako nástroje pro rozvoj klíčových kompetencí.

Jaké materiály je vhodné využít v CLIL výuce?

Pro výuku CLILEM můžeme použít zahraniční učebnice (jen částečně, mohou skrývat značná rizika), internetové či jiné zdroje nebo vytvořit vlastní výukové materiály. Každý materiál, který se učitel rozhodne ve výuce CLIL použít, musí projít různými kritérii. Jedná se zejména o jazykové kritérium (jak odborná slovní zásoba, tak gramatická nebo syntaktická náročnost), obsahové kritérium (kognitivní náročnost a související potřebný jazyk pro žákovské odpovědi), didaktické kritérium (vhodné úkoly/aktivity, které vedou k naplňování cílů) a kulturní relevantnost materiálu (která ovlivní, jak přístupný materiál pro žáky bude).

Zdroje je možné pro výuku adaptovat, ať už zjednodušením textu, nebo jeho strukturováním. Důležitým prvkem práce s textem CLIL je vytváření slovníčků nebo souhrnů klíčových jazykových prostředků. K adekvátně upravenému vstupnímu materiálu je nezbytné zvolit také vhodně zadané úlohy. Žákům bývá zpravidla (zejména v nižších jazykových úrovních) nutné dodat například jazykové rámce, aby byli schopni formulovat odpověď v cizím jazyce.

Kdo může vyučovat CLILem?

Integrovaná výuka (CLIL) klade specifické nároky na kompetence učitelů. Ideální CLIL učitel je odborníkem daného vyučovacího předmětu, který zároveň rozumí procesům osvojování si cizího jazyka. Jelikož zná potřeby svých žáků a umí plánovat integrovanou výuku, vhodně volí správné a efektivní výukové strategie. Měl by být schopen střídat různé organizační formy a využívat různorodé zdroje a pomůcky při své práci. Vzájemná spolupráce a motivace učitelů je velmi důležitým předpokladem úspěchu zavádění CLILu na škole. Týmová práce může mít různé podoby, jednak při plánování výuky, jednak při monitorování procesu učení a hodnocení (např. při realizaci výuky formou team-teaching).

Tereza Šmídová a Lenka Tejkalová

O CLIL výuce naleznete další informace v digifolii nebo člancích Metodického portálu www.rvp.cz. Na tomto portálu doporučujeme mj. e-learningový kurz pro učitele *TKT CLIL Essentials* z dílny Britské rady. Zajímavé zdroje a odkazy:

Kompetence učitelů pro CLIL [online]. Dostupné z WWW: http://ccll-eu.eu/cms02/fileadmin/daten/Dateien/Konferenzen/THE_CLIL_TEACHER_latest_version.pdf.

Pracovní listy [online]. Dostupné z WWW: <http://bogglesworldesl.com/worksheets.htm>, www.education.com, <http://www.enchantedlearning.com/Home.html>.

Stránky k podpoře imerzního a bilingvního vzdělávání, CLIL [online]. Dostupné z WWW: www.factworld.info.

Stránky španělských metodiků ke CLIL/AICLE [online]. Dostupné z WWW: <http://isabelperez.com/>.

COYLE, D. *Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 170 s. ISBN 978-0-521-13021-9.

DALE, L., ES, W., TANNER, R. *Clil Skills*. Leiden : ICLON, 2012. 256 s. ISBN 978-80-7367-397-0.

ŠMÍDOVÁ, T. (Ed.) *Seznamte se s CLILem* [online]. 2011 [cit. 2012-05-17]. Dostupné z WWW: <http://www.nuv.cz/publikace-a-periodika/seznamte-se-s-clilem>.

Below, we provide the answers to the most frequently asked questions of teachers from practice.

What is the CLIL type of integration?

In the Czech Republic, CLIL is legally separated from bilingual education in elementary and secondary education. It is implemented to various extents and in two basic forms in schools. It is either combined in foreign-language instruction where the teacher integrates non-language material or CLIL is implemented in non-language instruction where two fundamental objectives are followed – language and content. A third objective is usually achieved, which defines which skills and strategies will be developed and in which way. The usage of language as an instrument for the instruction of content, not of the language itself, is a new paradigm in education.

How can a school build CLIL into its curricula?

CLIL has the potential to bring changes and innovation into the educational system. Its basic characteristics are fully in accordance with the new curricular documents and arise from the requirements of the conceptual educational documents of the Council of Europe and the European Union. The fundamental attribute of CLIL is its integration element. It is most frequently implemented in the School Education Programme in its three basic forms; there are also other variants reflecting the given educational context. They are either so-called soft CLIL, if it is implemented by the foreign-language teacher, or so-called hard CLIL, if it is combined in the class hours of the specialised subject and implemented by the teacher of a non-language subject. When a school begins with CLIL, it integrated the foreign language into non-language hours to a lesser degree, and therefore uses for instance language showers or instruction in a foreign language. Even this third form is duly placed in the school curriculum. The variations of the three basic forms of CLIL are then reflected in the School Educational Programme particularly in the way the instruction with CLIL is organised, if it is e.g. topical CLIL, modular or project CLIL, etc.

Which methods are used in CLIL instruction?

The methodology of CLIL is an array of active communicative methods orientated on the pupil. Pedagogical constructivism brings to CLIL an emphasis on the active engagement of the pupils, on the gradual conceptualisation of knowl-

edge in the thinking of the pupil instead of the transfer of finished and complete information. The critical thinking methods offer an elegant instrument of how to work with cultural differences, and since the general skill of working with a text is utilisable in all languages they help the pupils orientate themselves more effectively in foreign-language texts. Problem-based instruction creates a natural environment for cooperation and communication, which is one of the crucial elements of CLIL.

How should a teacher prepare for CLIL instruction?

In planning for CLIL, the teacher should focus on the 4 areas of CLIL – from English's 4 Cs. They are Content, Communication, Cognition and Culture. These areas create the framework that determines in which way the knowledge, skills and understanding of the content will be transferred in the instruction, how the language will be used, which mental processes will take place and with which cultural aspects the students will become acquainted (Do Coyle, 2006). It is precisely Bloom's taxonomy of educational objectives that allows the teacher to determine and adjust the cognitive difficulty more easily, can also serve as a summary of the terms that they pupil must know to understand various directions on the given cognitive level. In CLIL class hours, the methods and teaching materials should be selected to alternate between various types of language skills (productive and receptive, the written and spoken word). Such strategies should be prepared for CLIL class hours that help the pupils master the language or cognitive difficulty of the individual phases of the hour (scaffolding). The pedagogical fundamentals for effective integrated instruction can be formulated as the tools for the development of the key competencies.

Which materials are suitable for usage in CLIL instruction?

For instruction with CLIL, we can use foreign textbooks (only partially, significant risk can arise), internet or other sources or create your own teaching materials. Every material, which a teacher decides to use in CLIL instruction, must undergo through various criteria, particularly the language criterion (how specialised the vocabulary is as well as the grammatical or syntactic difficulty), content criterion (cognitive difficulty and associated necessary languages for the pupil's answers), didactic criterion (suitable tasks/activities that lead to the fulfilment of the objectives) and the cultural relevance of the material (which influences how accessible the material will be for the pupils).

The sources can be adapted for instruction, either by simplification of the text or its structure. An important element of work with a CLIL text is the creation of vocabulary lists or summaries of the key language means. For the adequate adaptation of the entry materials, it is indispensable also to choose suitably set tasks. It is usually necessary to give the pupils (especially at the lower language levels), for example, a language framework for them to be able to formulate an answer in the foreign language.

Who can teach CLIL?

Integrated instruction (CLIL) places specific demands on the competence of the teachers. The ideal CLIL teacher is an expert in the given instructional subject, who also understands the processes of the mastery of a foreign language. Since he/she knows the needs of his/her pupils and knows how to plan integrated instruction, he/she appropriately selects correct and effective instruction strategies. He/she should be capable of alternating between various organisational forms and utilise diverse sources and aids in his/her work. Cooperation and mutual motivation of the teachers is a very important prerequisite for the success of the introduction of CLIL at a school. The teamwork can have various forms, both in the planning of instruction and in monitoring the process of learning and evaluation (e.g. in implementing instruction through the form of team-teaching).

Tereza Šmídová and Lenka Tejkalová

3. Konferenční příspěvky | Conference annotations

A: Integrovaná výuka obecně | Integrated learning and teaching in general

Metodologie CLIL

Prezentace představí pojetí CLILu tak, jak jej zprostředkováváme v příručce pro učitele *Cizí jazyky napříč předměty 2. stupně ZŠ* a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Z tohoto pojetí vyloučí hlavní principy a metody CLIL výuky. Účastníci se seznámí s postupy ve fázi plánovací, realizační i evaluační v CLILu. Hlavní pozornost bude věnována výběru vhodných materiálů a metod, které aktivizují žáky a rozvíjejí jejich myšlenkové operace na různých úrovních. Zároveň se zaměříme na nejrůznější formy podpory (scaffoldingu), které učitel musí poskytovat v rámci CLIL.

CLIL methodology

The presentation introduces the concept of CLIL as is being arranged in *Foreign languages across content subjects at lower-secondary school*, the teacher's handbook. The main result of this concept, principles and methods of teaching will be presented. Participants will become familiar with the procedures in the process of planning, implementation and evaluation for CLIL. The main attention will be paid to the selection of appropriate materials and methods that activate pupils and develop their thinking skills at different levels. At the same time, we will focus on various forms of support (scaffolding) that a teacher must provide for effective CLIL practice.

Kompetence CLIL učitele a problematika přípravy CLIL učitelů v České republice

Základem zdárné a udržitelné implementace CLIL výuky je odborná připravenost učitelů. V rámci příspěvku budou představeny klíčové dovednosti CLIL učitele a zároveň bude diskutována problematika související s přípravou CLIL učitelů v České republice. Nebudou chybět ani doporučení pro další vzdělávání CLIL učitelů.

CLIL teacher competences and perspectives of CLIL teacher training in the Czech Republic

Competent CLIL teachers are one of the key conditions for successful implementation and sustainability of CLIL. This talk outlines CLIL teacher competences

and discusses issues and challenges associated with CLIL teacher training in the Czech Republic. Implications for CLIL teacher education are also shared with the audience.

Posuzování a testování v CLILu

Prezentace se zaměří na základní principy CLILu v hodnocení a testování. Tyto postupy učitele v CLILu se liší a závisí na tom, zda realizujeme tzv. hard formu CLILu (obsahově zaměřenou), nebo tzv. soft CLIL (jazykově zaměřenou) formu. Klíčové je, že oba programy musejí posoudit a hodnotit pochopení a aplikaci „obsahu“. Učitel v tzv. hard CLILu posuzuje koncepční a procesní dovednosti žáků, přihlíží i k jazykové komunikaci ve třídě (vyplývající jak z porozumění, tak z produkce žáků). Jaké nevhodnější postupy v hodnocení zvolit? Pokud učitel jazyků pracuje po několik týdnů na téma „globální oteplování“, tak by nebylo vhodné nakonec testovat žáky pouze z cizího jazyka (slovní zásoba a další jazykové prostředky). Jaký by tudíž měl daný tematický obsah význam, kdyby žák z tohoto nebyl hodnocen? Prezentace dále pojmenuje „jazyková rizika“ v testování a důležitost průběžného, formativního hodnocení žáků.

Assessment and Testing in CLIL

The presentation will focus on the basic principles of CLIL in the evaluation and testing. These procedures of CLIL teachers vary and depend on whether we implement the hard form of CLIL (content-led) or a soft CLIL (language-led) form. The key is that both programs must assess and evaluate the understanding and application of the “content”. The teacher in the hard CLIL assesses the conceptual and procedural skills of pupils, communication in the classroom (resulting from both the comprehension and production of the pupils) is taken into account as well. What suitable procedures in the evaluation process to choose? If a teacher were to work for several weeks on the topic of “global warming”, it would be unfair to test his pupils ultimately on a foreign language (vocabulary and the use of grammar). Is the thematic content of no importance then? The talk will also name the “language of risk” in the testing and the importance of formative assessment in pupils.

B: Zkušenosti CLIL škol | CLIL school's experiences

Radosti a strasti při zavádění CLILu do praxe z pohledu ředitelky školy

V souvislosti se zaváděním projektu *Propojení cizího jazyka a vyučovacího předmětu na základní škole* a se zavedením výuky matematiky a výtvarné výchovy v angličtině nastaly ve škole změny nejen v koncepci vzdělávání, stavbě a obsahu školního vzdělávacího programu, ale také v chování a přístupech učitelů. Z pohledu ředitele je v administrování tak rozsáhlého projektu nejobtížnější přesvědčit kolegy o jejich schopnostech a možnostech zvládnout předložené úkoly. Také, s ukončením projektu práce ředitelky a její podpora v CLILu rozhodně nekončí.

The Joy and Distress by Establishing CLIL into practice from the CLIL school headmaster's perspective

In connection with the establishment of the project Integration of the foreign language and other subjects in the elementary school and with the introduction of teaching Maths and Art in English, changes occurred not only in the educational concept, structure and subject matter of the school educational programme, but also in the behaviour and attitudes of the teachers of our school. From the perspective of the headmaster, the most difficult thing in the administration of such a vast project is to convince our colleagues that they are able to manage the submitted tasks. The other work of the headmaster definitely does not come to the end with the conclusion of the CLIL project.

Implementace CLIL na ZŠ a MŠ Angel v Praze

Na ZŠ a MŠ Angel v Praze 12 se uplatňuje CLIL na 2. stupni ZŠ ve třídách s jazykovým programem. Příspěvek přináší náhled do kontextu školy, důvody pro zavedení CLIL, proces implementace do výuky odborných předmětů, ukázkou zařazení CLILu do ŠVP. Součástí prezentace bude představení činnosti týmu CLIL, používané metody a formy práce, zdroje a pomůcky, způsob reflexe a informovanosti uvnitř školy i na veřejnosti.

CLIL implementation at ZŠ and MŠ Angel in Prague

At the Elementary School and Kindergarten ANGEL we implement CLIL in the language programme at the lower-secondary school (= the upper grades of our elementary school). The presentation introduces the school context, the rea-

sons for starting with CLIL, the process of implementing CLIL in the teaching of specialized subjects and an example of including CLIL in the School Educational Programme. The presentation will also include an introduction of our CLIL team, methods and organizational forms, resources and teaching aids and, at last but not least, reflection and information strategies used within the school and in the public.

Prezentace jako domácí úkol z fyziky

Prezentace popisuje zkušenosti CLIL učitele se zadáváním úkolů z fyziky za pomoci CLIL materiálů, zvláště v souvislosti s využitím interaktivních prezentací. Posuzuje jejich vhodnost pro výukové účely a limity jejich použití. Shrnuje zpětnou vazbu žáků na CLIL na základě dotazníkového šetření.

Presentations as pupils' homework from physics

The presentation describes a teacher's experience with the work in physics with the help of CLIL materials, especially interactive computer presentations. It assesses their suitability for teaching purposes and delimits their usage. CLIL questionnaire surveys summarize the response (feedback) of pupils to CLIL.

C: České CLIL školy a výzkum | Czech CLIL schools and research

CLIL z hlediska rozvoje slovní zásoby na českých školách

V tomto příspěvku budete seznámeni s výzkumem systematické implementace CLILu v souvislosti s rozvojem slovní zásoby. Výzkum je realizován na dvou základních školách v České republice. Hlavním cílem je stručně informovat o daném výzkumu a způsobech rozvoje slovní zásoby pomocí metodiky CLIL.

CLIL and vocabulary development in Czech schools

In this talk you will be informed about a research study in the systematic implementation of CLIL from the point of view of vocabulary development. The research is being carried out at two lower-secondary schools in the Czech Republic. The main focus is to inform you briefly about this research and the methods of vocabulary development in CLIL.

CLIL metoda v hodinách matematiky v rámci klimatu školy a školní třídy a vnímání žáků o významu matematiky

V souvislosti s realizací projektu *Propojení cizího jazyka a vyučovacího předmětu na základní škole* a se zavedením výuky matematiky v anglickém jazyce jsme provedli několik výzkumných šetření. Žáky zúčastněné v projektu jsme testovali znalostními testy, prováděli jsme pozorování a dotazníková šetření. Na základě výsledků pozorování, analýzy dat z testů a dotazníků v příspěvku ukazujeme změnu klimatu výuky matematiky, změny motivace žáků, ale i posun ve znalostech žáků z matematiky. Zároveň naznačíme možné příčiny těchto změn.

The CLIL Method in Mathematics Lessons in the Context of Educational Climate and Pupils' Perception of the Importance of Mathematics

This contribution presents research results conducted in connection with the implementation of the teaching of mathematics in a foreign language, focusing on the climate of mathematics teaching in a specific elementary school, and on pupils' perceptions of the importance of mathematics and their knowledge of mathematics. The quantitative characteristics of the climate are based on questionnaires and interviews. After analyzing the results of interviews with teachers and pupils, together with an analysis the questionnaire results, the paper describes differences in the educational climate of mathematics teaching in the mother tongue and a language different from the teachers' language, as well as the pupils' points of view about this. At the same time, the paper presents conclusions regarding the perception measurements using the semantic differential method.

D: CLIL dílny v anglickém, francouzském a německém jazyce | CLIL workshops in English, French and German

Dílina 1 – Týmová výuka a CLIL v hudební výchově

Účastníci si vyzkoušejí některé techniky týmové výuky (tj. dva učitelé přítomní ve výuce) v CLIL hodině hudební výchovy. V modelové části semináře proběhne ukázka tematicky zaměřené výuky a následná diskuse o jejím využití na školách. Diskuse se zaměří na otázku společného plánování, na organizaci třídy, roli dvou učitelů a možné problémové situace.

Workshop 1 – Team-teaching and CLIL in Music lessons

The participants will try some team-teaching techniques in CLIL Music lessons. The facilitators will model a team-teaching theme-based CLIL class which will initiate a discussion about the feasibility and usefulness of this method. The discussion will cover the team planning, the classroom management, the roles of the teachers and possible problem situations.

Dílina 2 – Apfel aus China projekt

Účastníci se seznámí s projektem „Apfel aus China“, s jazykovými a obsahovými metodami a strategiemi při vyučování metodou CLIL. Některé aktivity si účastníci prakticky vyzkoušejí při činnostech v semináři a své zkušenosti budou společně reflektovat. Analýzou předvedených ukázek posoudí jejich vhodnost pro zařazení do svých vyučovacích aktivit.

Workshop 2 – Apfel aus China projekt

Participants will become familiar with the project “Apfel aus China”, with the language and content methods and strategies for teaching CLIL. In some activities, participants will test virtually any action in the seminar and their experience will be reflected on together. By analyzing the samples shown, the teachers can judge their suitability for inclusion in their own teaching activities.

Dílina 3 – „Scaffolding“ v CLIL hodině dějepisu

Praktický workshop představí učitelům, jak pracovat v hodinách dějepisu metodou CLIL. Učitelé budou mít příležitost si vyzkoušet sami na sobě roli žáka, zažijí návrat do středověku – ponoří se do doby hradů a rytířů. Scaffolding bude zakomponován do jednotlivých aktivit tak, aby každý účastník porozuměl dané problematice.

Workshop 3 – “Scaffolding” in the CLIL history classroom

This practical workshop will introduce teachers to work in History classes using CLIL. Teachers will have a chance to experience the role of pupils, they will return to the Middle Ages – get into the period of castles and knights. Scaffolding will be inseparable part of individual activities in a way that each participant could understand (and challenge) the problems.

Dílna 4 – Etiketa a francouzský jazyk

Workshop bude zacílen na realizaci CLILu ve francouzském jazyce s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova, které je zaměřeno na etiketu a slušné chování mezi lidmi. Je určen pro žáky s úrovní francouzštiny A1 dle SERR – začátečníci. Ve workshopu se bude používat francouzský i český jazyk. Postupně se rozebere otázka vhodných pozdravů, oslovení, vykání a tykání, společenská významnost, faux pas. V rámci hodiny jsou použity pracovní listy, obrázky, poslechové cvičení i metoda hraní rolí. Na závěr navrhne vhodné možnosti autoevaluace. Účastníci budou mít k dispozici podrobný plán hodiny.

Workshop 4 – Good manners and etiquette within cross-cultural subject

The workshop is aimed at the CLIL method in French where CLIL is realized in cross-curricular subject Mora, Character and Social Education, particularly etiquette and good manners among people. It is designed for the pupils with the CEFR level A1 in French – beginners. In this workshop, French and Czech are going to be used. Successively, we go through suitable salutations, addressing, social importance, and faux pas. We will use worksheets, pictures, listening, and role-play. At the end, we propose suitable possibilities of self-evaluation. Participants will have a detailed plan of the lesson at their disposal.

Dílna 5 – Použití videa v CLIL hodině matematiky

Praktický workshop představí učitelům, jak krátké filmové shoty v cizím jazyce žáky nejen motivují a aktivizují ve výuce matematiky, ale jsou i velmi vhodným prostředkem k nenásilnému zavedení integrované výuky typu CLIL. Učitelé si sami vyzkoušejí jednotlivá cvičení v různých úrovních anglického jazyka, tak aby všichni rozuměli danému problému. Což je jedna z nejdůležitějších podmínek metodiky CLIL.

Workshop 5 – Using film's shots in CLIL Math lesson

This practical workshop will introduce teachers to a short film shots in a foreign language not only to motivate and activate learners in the teaching of mathematics, but because they are very good means to nonviolent methods of introducing CLIL. Teachers themselves try various exercises at different levels of English, so we all can understand the problem, which is one of the most important conditions of the CLIL methodology.

Konference **CLIL – integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu** Vám přináší publikaci *Cizí jazyky napříč předměty 2. stupně základní školy s podtitulem Implementace CLIL do české školy*, v níž naleznete konkrétní ukázky integrace anglického, německého a francouzského jazyka s více než 10 vyučovacími předměty včetně průřezových témat RVP ZV. Nechybějí ani příklady dobré praxe z českých škol, které již CLIL realizují. Jsme rádi, že Vás může **Národní ústav pro vzdělávání** společně s partnery projektu, Britskou radou a Goethe institutem, na této konferenci uvítat, a věříme, že bude pro Vás velkou inspirací.

The conference **CLIL or Integrated Instruction of a Foreign Language and a Content Subject** is brought to you by the publication *Cizí jazyky napříč předměty 2. stupně základní školy s podtitulem Implementace CLIL do české školy* [Foreign Languages Across the Subjects of the Second Stage of Elementary School: CLIL Implementation in Czech Schools], and in which you will find samples of the integration of English, German and French with more than 10 school subjects including the interdisciplinary topics of the FEP EE. It also includes models of good practice from Czech schools, which are already implementing CLIL. We are pleased that the **National Institute for Education** along with our partners in the project the British Council and the Goethe Institute can welcome you to this conference and we believe that it will be a great inspiration for you.